

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Julius Lange (1838-1896)

Citation: Brandes, Georg: "Julius Lange (1838-1896)", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 514. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes02tom-shoot-workid57828/facsimile.pdf>
(tilgået 01. december 2023)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

JULIUS LANGE

(1888)

Man skraaede over en Gaard og dens Rendesten i et gammelt Sted ved Nørrevold, gik op ad Bagtrappen og bankede paa Døren til et tarveligt Værelse, naar man i Aaret 1861 søgte den af alle danske Studenter, hvis Selskab der var mest Fornøjelse ved. Han var sund og stærk, smuk og bredskuldret og gauske uspidsborgerlig, desuden blød og pirrelig, med megen Tæcksomhed og ringere Læselyst, i Regelen ved godt Humør, havde mange Indfald, en velgørende Ro i sit Væsen og besad det Overlegenhedens Særkende, at han altid fik sine Bekendte til at interessere sig for det, som i Øjeblikket sysselsatte ham.

Blandt mange, som kom til ham, var der en adskilligt yngre Student, ham grundigt ulig, der allerede havde kendt ham nogle Aar og som trods sit Væsens Forskellighed fra hans snart var bleven hans nære Ven. Den Ældre var Filolog, den Yngre Jurist; Ingen af dem besad nogen Lærdom i sit Fag, begge beskæftigede sig helst og hyppigst med Kunsten i alle dens Former.

Deres Samliv var ret arbejdsomt; de var nogenlunde dygtige i Græsk og Latin. De læste Aristoteles og Ovid, Sofokles og Plautus sammen; men dette Fællesarbejde var for den Yngre i Grunden kun et Paaskud til at nyde den Andens Selskab. Thi aldrig havde Omgangen med nogen Kammerat været saa befrugtende for ham. Han stod i atten—nitten Aars Alderen, hvor Sindet er saa modtageligt og alle Indtryk saa dybe, og fandt hos den ældre Kammerat lutter Egenskaber, han savnede, lutter Kundskaber, han manglede, og havde under dette ungdommelige

Samkvem den sjældne og lykkelige Følelse, at ingen Time, han tilbragte med Vennen, nogensinde var spildt, end ikke naar denne drog ham borti fra et Arbejde, han kun modstræbende forlod. Det at erfare den Andens Indtryk og udvikle sine egne Tanker for ham, gik for den Yngre fremfor Alt.

Jævnlig blev Læsningen afbrudt ved en døds syg Haandværkers forfærdelige Hosten i Værelset ved Siden af; men man lod sig ikke forstyrre. Om Vinteraftenerne blev der for nogle Skilling hos Urtekræmmeren købt forskellige Delikatesser til Smørrebrødet. Hvad Drikke man kunde opdrive blev varmet i Kakkelovnen, og naar man var mæt og varm, blev Billederne tagne frem.

Hvilken Henrykkelse! Maaske har faa Rejsende, der endnu i en ung Alder opnaar at komme til Rom, oplevet saa heftig en Kunsnydelse, som den, de to unge Mænd følte i Baghuset ved Nørrevold. Fotografien var da for ikke lang Tid siden bleven opfundet, og store Fotografier efter de forskellige Landes arkitektoniske Mindesmærker og efter Italiens Kunstskatte spredtes da for første Gang over Europa. Hvert enkelt Fotografi, der kom til Kjøbenhavn, var en Begivenhed. Nu kunde man for en billig Penge have *Skolen i Athen* paa sin Væg, behøvede ikke at søge den i Kobberstiksamlingen. Det var en lykkelig Dag, da man ved Nørrevold for første Gang fordybede sig i Loftsbillederne fra Chigi-Kapellet i Maria del Popolo, de henrivende Planet-Figurer og Engle. Raffael blev dengang disse unge Kunstelskeres første Halvgud, Michelangelo den anden, der snart for den Yngre overstraaledede hin.

Al den Kunst, de hidtil havde dyrket, de store Hollændere og Belgiere, som de havde studeret i det kongelige Galleri og paa Moltkes Malerisamling, Antiken, som de kendte gennem Afstøbninger, Thorvaldsen, hvem de havde gennemforsket indtil de mindste Enkeltheder, Alt blev stillet i en ny Belysning ved den Mængde af ypperlige Kunstværker, som de gennem forskelligartet Genfremkaldelse i kort Tid lærte at kende. Flittigt blev Kobberstiksamlingen besøgt, Rafael studeret gennem Marc Anton, Rembrandt gennem sine Raderinger. For den Yngre, der havde levet vel meget med Bøger, havde denne Tid den umaadelige Betydning, at den synlige Verden aabnede sig for ham.

Og ikke blot den. Han havde overhovedet den søde Følelse af Dag for Dag at udvikle sig med rivende Hast. Hver Dag ny Vinding, nye Indtryk og Indfald; det var som at føle sig vokse.

Paa de lange Spasceretur, som Venerne foretog om Sommeraftenerne rundt over Amager Volds Bastioner og om Vinteren i Snefore til Ordrup og tilbage, blev ethvert Naturskuespil tilegnet med Inderlighed og enhverksomhelst aandelig Foreteelse, de begge kendte, gennendrøftet paa kryds og tværs. En Foraarsfeftermiddag gik de ud fra Byen, tilbragte hele Natten vandrende og samtalende i Dyrehaven, og saa' i Søllerød, hvor Taagerne dansede hen over Søens Vande, hvide og tætte som rullende Skyer, Solen stige luerød op over Horisonten. De stirrede ind i den, til dens Straaler begyndte at blænde, saa at mørke Skjolder tegnede sig for deres Øjne, vendte sig saa og saa' deres Skygger i utrolig Længde bag dem, mens Lyset sneg sig smalt og skinnende hen ad Jorden. Saa laa Marker og Skove der i det unge Dagslys.

Et saadant ungt Dagslys bredte sig i deres Sind. Men det var den Ældre, som hyppigst brød det Veje. Hans Synspunkter var altid lærerige, selv naar de var gale. Hans Tanke var altid vækkende, selv naar den var halvt sand, halvt falsk. Han tvang den Yngre til at gjøre sig Rede for alle Indtryk og finde sig selv.

Al dansk og fremmed Literatur, de begge kendte til, blev nophærligt gennemgaaet i deres Samtaler. Undertiden gik de grundigt tilværks: For ret at trænge ind i den antike Tragedies Aand, indstuderede de f. Eks. med tre, fire Kammerater Sofokles's *Filokletes* paa Græsk, holdt flere Maaneder igennem Prøver og spillede saa en Aften med Alvor og Andagt det gamle Drama uden at indlade en eneste Tilskuer. Den Ældre var Filokletes og spillede fortrinligt, den Yngre Neoptolemos og spillede kun daarligt, men ligefuldt var han ikke blot den Aften, men ved de sidste Prøver, da Lampen lyste svagt ned fra en høj Reol, saa dybt i Illusionen, at der var Øjeblikke, da han formelig troede sig hensat paa Lemnos's Strand.

I de følgende Aar begyndte der hos de fremmeligste blandt Datidens unge Mænd at udvikle sig en stedse klarere Bevidsthed om, at den danske Literatur fra Aarhundredets første Halvdel havde levet sit Liv tilende. Ungdommen sugede ganske vist endnu lidenskabeligt Næring af den, optog den i sig og bearbejdede den i sine Tanker paa alle Maader, men den spejdede længselsfuldt ud efter noget Nyt. Det skortede ikke paa Pietet. Med Taknemmelighed blev selv sildige Værker af Paludan-Müller eller Henrik Hertz modtagne. Men man glædede sig dog mere over Richardts første Smaavers, fordi det var en af den yngre Slægt,

som dør lod sin Stemme høre, og man ransagede Henrik Ibsens i Danmark endnu ganske ukendte første Skuespil for i dem at faa sin Tørst efter et nyt Indhold og nye Former lædsket.

Og følte man sig utilfredsstillet eller skuffet af de nyudkomne Bøger, saa stræbte man paany gennem Samtaler at klare sig sine Fordringer til sin Samtids Frembringelser, man vejede omhyggeligt de allerede fremtraadte Personligheder og Værker, og haabede vel ogsaa selv engang at kunne kaste sin Skærv eller sit Sværd i Vægtsskaalen, naar det først kom saa vidt, at stridende Magter i Tidsalderen forsøgte at veje hinanden op.

De to ovennævnte Venner udfægtede med hinanden mangen Dyst. De førte trods deres gode Forstaaelse en heftig Krig mod hinandens Fordomme, stræbte hver paa sin Vis at danne sig en Livsanskuelse, der kunde staa sin Prøve, men maatte, som Ungdommen altid, famle sig frem.